

■ ویژه‌نامه جرعه‌ای از غدیر

● مقدمه

اکنون بیش از چهارده قرن از واقعه غدیر می‌گذرد. در این مدت طولانی فعالیت‌های علمی فراوانی در راستای ترویج ارزش‌های غدیر و تبلیغ پیام‌های آن انجام پذیرفته است. دانشمندان بزرگ اسلامی از پژوهش درباره این موضوع غافل نمانده و آثار زیادی درباره آن از خود به جا گذاشته‌اند؛ برخی از آن آثار، در قالب کتاب مستقل و برخی دیگر به‌عنوان بخشی از یک کتاب تنظیم شده است. عاَلمه امینی رحمۃ اللہ علیہ از بیست‌وشش تن از محققانی که درباره حدیث غدیر «کتاب جداگانه» نوشته‌اند، نام برده است. (امینی، ۱۴۱۶ق، ۳۱/۱) در این میان، کتاب ارزشمند «الغدیر» که محصول تلاش مجدانه و سفرهای علمی عاَلمه عبدالحسین امینی رحمۃ اللہ علیہ است، مفصل‌ترین نگاشته در موضوع غدیر می‌باشد و پس از ایشان نیز، نگاشته‌های قابل توجهی ارائه شده است. این فعالیت‌ها با هدف شناساندن ابعاد و زوایای غدیر در حوزه‌های مختلف و در سطوح گوناگون شکل گرفته است؛ ولی باید اذعان کرد که هنوز هم، کاستی‌های فراوانی در انتقال پیام‌های غدیر و نهادینه‌سازی آن وجود دارد که بهره‌برداری از روش‌های جدید در غدیرپژوهی، می‌تواند در جبران این کاستی‌ها نقش به‌سزایی ایفا کند.

● کاربرست روش‌های نو در غدیرپژوهی

جایگاه بی‌بدیل موضوع غدیر در منظومه فکری شیعه و کارکردهای دامنه‌دار آن در حفظ و تعمیق پایه‌های نظام معرفتی اهل‌بیت علیهم‌السلام، ضرورت کاربرست روش‌های جدید در راستای معاصرسازی مفاهیم و آموزه‌های اساسی این واقعه متناسب با مخاطب امروزی را آشکار ساخته است.

غدیرخم در تاریخ اسلام، جایگاهی رفیع و بی‌بدیل دارد. این واقعه به‌عنوان نقطه عطفی در تاریخ اسلام تثبیت شده است. واقعه غدیر به‌دلیل کارکردهای متنوع خود، از آلیه‌های تاریخی خود فراتر رفته و در قالب یک فراوریداد نهادهین شده است؛ چراکه عمق و محتوای جامع این واقعه و پیوستگی آن با انتظارات و نیازهای جامعه، درخشندگی و کارآمدی خاصی در طول تاریخ اسلام به آن بخشیده است.

از آیات قرآن کریم و سیره نبی مکرم اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و روایات اهل‌بیت علیهم‌السلام به‌روشنی استفاده می‌شود که حادثه‌ی غدیر یک واقعه بسیار مهم و جزء اصول و مبانی دینی است؛ بر اساس آیه شریفه ﴿...إِنَّمَا بُنِیْتُ الدِّینَ کَفَرًا مِّنْ بَیْنِكُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ وَاخْشَوْهُم أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِینَکُمْ وَأَکْمَلْتُ لَکُمُ الْدِّینَ نِعْمَتُیَ وَ رَاضِیْتُ لَکُمُ الْإِسْلَامَ بَیْنًا...﴾ (المائد/۳۲) روز غدیر، روز یأس و ناامیدی کفار است. این تعبیر درباره هیچ‌یک از احکام فرعی الهی از قبیل نماز، زکات، جهاد و... نیامده است؛ پس معلوم می‌شود که قضیه دیگری مطرح است و آن قضیه رهبری جامعه اسلامی، نظام حکومت و امامت در جامعه اسلامی است؛ (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۰/۰۶/۳۰) زیرا در روز غدیر بود که آیین اسلام به تکامل نهایی خود رسید و کفار در میان امواج یأس فرو رفتند؛ چراکه آنها انتظار داشتند، آیین اسلام قائم‌به‌شخص باشد و با رحلت پیامبراسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم تدریجاً برچیده شود؛ اما هنگامی که مشاهده کردند، مردی که از نظر علم و تقوا و قدرت و عدالت بعد از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در میان مسلمانان بی‌نظیر است، به‌عنوان جانشینی پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم انتخاب و از مردم برای او بیعت گرفته شد، فهمیدند اسلام آیینی ریشه‌دار و پایدار است. (رک: مکام شیرازی، ۱۳۷۱/۴، ۲۶۵)

غدیر دستاوردهای بسیار مهمی در عرصه‌های فکری، سیاسی، اجتماعی و... برای آیندگان به یادگار گذاشته که بازطالعه و واکاوی مستمر این حادثه را ضروری می‌سازد. تبیین الزامات ضروری و کاربرست روش‌های نو در غدیرپژوهی، از طریق بازخوانی اهداف، راهبردها، الگوسازی‌ها و... میسر است و این مهم، با ورود محققانه پژوهشگران به عرصه واکاوی بایسته‌ها و چشم‌انداز پیش‌روی موضوع غدیرپژوهی تحقق می‌پذیرد. غدیرپژوهی زوایای جدید و اولویت‌هایی ضروری دارد که باید با استفاده از روش‌های جدید برای گسترش و غنیت یافتن اندیشه‌های غدیری برنامه‌ریزی کرد. غدیرپژوهی می‌بایست، با تمرکز بر معاصرسازی پیام‌های واقعه غدیر، مسیر دستیابی به اهداف غدیر در جهان معاصر را فراهم سازند.

● غدیرپژوهی با رویکرد تقریبی

غدیر بر محور همبستگی اسلامی بنا شده و یکی از پیام‌های مهم این حادثه، اهمیت وحدت و انسجام در جامعه اسلامی است. اصرار و تأکید پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بر ابلاغ حکم و انتخاب ولی و امام، در واقع درایت ایشان در حفظ وحدت امت اسلامی در آینده بود تا در حول محور امامت و ولایت، اسلام و مسلمین، دچار بحران‌ها و چالش‌های ناگوار نشوند. چنان‌که صحابی گران‌قدر، جناب ابوذر غفاری می‌گوید: «... وَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّهُ فِی أَهْلِ بَنِي نَبِیِّکُمْ مَا اخْتَلَفْتُ عَلَیْکُمْ سَفَافًا.» اگر دستور پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در غدیر اجرا می‌شد و حکومت به اهلسن که فرمان خدا و رسولش را آن بود، واگذار می‌گردید، هرگز در جامعه اختلافی پیش نمی‌آمد. (طبرسی، ۱۴۰۳ق، ۷۷/۱، ۱۴۰۳ق، ۲۸/۱۹۵)

با توجه به اهداف واقعه غدیر مبتنی بر انسجام اسلامی، در غدیرپژوهی نیز می‌بایست، ملاحظات اساسی و الزامات ضروری این اهداف مورد توجه جدی قرار گیرد و غدیرپژوهان می‌بایست، از هر مکتب و نحله‌ای که باشند، در راستای تحقق اهداف غدیر و آینده‌نگری پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم گام بردارند و نباید با غفلت از اهداف بلند غدیر، غدیری که عامل وحدت است، به عامل اختلاف و جدایی تبدیل‌گردد.

برای بهره‌گیری از ظرفیت وحدت‌آفرین غدیر، ابتدا باید با تکیه بر بخش‌های اثباتی واقعه غدیر، زمینه‌های فهم مشترک نسبت به آن فراهم شود. پژوهش و نگارش در قلمروی غدیر، نه‌تنها گامی به سوی تفرقه نیست؛ بلکه غدیرپژوهی نقطه مرکزی وحدت امت اسلامی است. غدیرپژوهی برداشتن عَلم اختلاف و تفرقه نیست؛

■ معرفی کتاب

● شمیم ولایت؛ در آثار آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی

حقیقت ولایت، شاخص‌ترین چهره دین است؛ به‌طوری‌که حتی نبوت و امامت را در درون خود می‌پرواند و نیز مهمترین منبعی است که همه کمالات و اساس همه خیرات است. کتاب شمیم ولایت، برگرفته از آثار حضرت آیت‌الله جوادی آملی، علاوه بر شرح ولایت از دیدگاه قرآن، اوصاف ولایت را برمی‌شمارد و شخصیت امام علی علیه‌السلام را از دیدگاه نهج‌البلاغه بررسی و تحلیل می‌کند.

این کتاب از دو بخش تشکیل شده است که بخش

اول آن، مباحث مربوط به اصل ولایت است و در بخش

دیگر آن‌چه که از این حقیقت در وجود مبارک حضرت علی علیه‌السلام تحقق یافته، در حد توان و امکان مورد بحث واقع شده است.

در این کتاب، علاوه بر شرح ولایت از دیدگاه قرآن، سعی شده، ولایت امام علی علیه‌السلام با توجه به آیه‌های مربوط به ولایت اثبات شود. نگارنده در بخش دوم کتاب، اوصاف ولایت را برمی‌شمارد و شخصیت امام علی علیه‌السلام را از دیدگاه نهج‌البلاغه بررسی و تحلیل می‌کند. مباحث کتاب عبارتند از: اثبات ولایت (ولایت در قرآن، عید ولایت، ولایت علوی، ظهور ولایت در صحنه غدیر و تجلی ولایت در آیه تطهیر) و اوصاف ولایت (علی علیه‌السلام مظهر اسمای حسنی‌ای الهی، قرآن در کلام امام بلکه برافراشتن پرچم برادری و تحلیل و بازشناسی علل و انگیزه‌های فراق و جدایی است. چنان‌که مقام معظم رهبری در این زمینه تأکید دارند که ما نباید از حادثه و واقعه غدیر – که نشانه عظمت اسلام و جامعیت اسلام است – به‌عنوان وسیله‌ای برای تضعیف اسلام استفاده کنیم. دشمنان اسلام می‌خواهند مسئله غدیر را مایه برادرکشی و جنگ و خونریزی قرار بدهند؛ در حالی که غدیر می‌تواند وسیله اثتلاف و برادری مسلمان‌ها با هم باشد. (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۵ش)

بنابراین، غدیرپژوهی به دنبال تثبیت انسجام اسلامی است و باید زمینه‌ساز همگرایی مسلمین شود؛ نه واگرایی جهان اسلام. غدیرپژوهی به دنبال آن نیست که در اعتقادات اهل‌سنت تغییر ایجاد کند؛ بلکه به دنبال ایجاد فضای علمی در مباحث دینی و تعمیق پایه‌های اتحاد اسلامی است. حقیقت اتحاد بین نحله‌های فکری و مذاهب اسلامی آن است که با حفظ عقاید قطعی و مسلم خود، در مقابل دشمن مشترک، موضع واحدی داشته و از او غافل نباشیم و این بدان معنا نیست که از بحث و گفت‌وگوی علمی و پژوهش در موضوعات اساسی پرهیز کنیم؛ علامه امینی رحمۃ اللہ علیہ در مقدمه جلد هشتم تحت عنوان «الغدیر یوحّد الصفوف فی‌الملأ الاسلامی» در واکنش بر دیدگاه برخی که خیال می‌کردند، کتاب الغدیر موجب تفرقه بیشتر مسلمین می‌شود، تأکید دارد که کتاب الغدیر بسیاری از سوء تفاهمات را از بین می‌برد و موجب نزدیکیتر شدن مسلمین به یکدیگر می‌گردد. (رک: مطهری، ۱۳۸۹ش، ۲۲/۲۵) شهید مطهری نیز در این زمینه تأکید داشت که اگر درست فکر کنیم و سنجیده رفتار کنیم، کتاب الغدیر مایه وحدت دنیای اسلام است. (همو، ۱۳۸۹ش، ۲۴/۲۹)

● گفتمان‌سازی در سطح بین‌الملل

از آنجایی که واقعه غدیر، دامنه گسترده و ماهیتی جهانی دارد، پس غدیرپژوهی نیز می‌بایست، در مقیاس بین‌الملل دیده شود؛ یعنی هم اهداف و کارکردهای آن، هم جامعه مخاطب و هم روش‌ها و ابزار آن، متناسب با موضوعات کلان در سطح بین‌المللی باشد. دستیابی به این اهداف در صورتی میسر خواهد بود که از رویکرد گفتمان‌سازی در سطح بین‌الملل بهره برده شود. سخن پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در روز غدیر که می‌فرماید: «... فَلْيَبْلِغِ الْحَاضِرَ الْعَاجِیْبَ وَ الْوَالِدَ الْوَلَدَ إِلَى یَوْمِ الْقِیَامَةِ» (طبرسی، ۱۴۰۳ق، ۲۲/۱) به‌روشنی بر ضرورت گفتمان‌سازی غدیر تأکید دارد و تبلیغ و ترویج پیام‌های غدیر را مأموریتی همگانی می‌داند که بر عهده همه مسلمانان قرار گرفته است.

بایسته‌های گفتمان‌سازی واقعه غدیر در جهان معاصر، ایجاب می‌کند که ارزش‌های انسانی و عمومی آن نمایان‌تر شود و به‌جای تأکید بر جزئیات واقعه غدیر، بر شاخص‌ها و ملاک‌های غدیر تأکید و تبیین شود که امیرالمومنین علیه‌السلام به‌دلیل نسبت قوم و خویشی با پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به‌عنوان جانشین و خلیفه منصوب نشد؛ بلکه به‌دلیل قابلیت‌ها و لیاقت‌ها و کارآمدی‌هایی که در وجود ایشان مشاهده می‌شد، به این مرتبه دست یافت. اگر ما مسئله را این‌طور تبیین کردیم، در آن زمان روشن خواهد شد که بحث خلافت و ولایت چیزی جز مسئله شایسته‌سالاری نیست. چه‌کسی است که در دنیاگفتمان شایسته‌سالاری را نپذیرد؟ غدیرپژوهی باید از فضای

عمومی اختلاف و درگیری بیرون کشیده شود و با استفاده از ظرفیت گفتمان‌سازی، به موضوعی برای گفت‌وگوی بین محققان و پژوهشگران تبدیل شود؛ چراکه غدیر فقط یک بحث تاریخی و اجتماعی نیست، غدیر فقط یک موضوع کلامی و عقیدتی نیست؛ غدیر اهداف جهانی دارد و برای حل معضلات جهان اسلام و جامعه جهانی طراحی شده است. اگر بخواهیم به ضرورت و نقش‌آفرینی بی‌بدیل گفتمان‌سازی در غدیرپژوهی التفات پیدا کنیم، بسیار شایسته است که با رویکرد تحلیلی – تطبیقی به واکاوی واقعه غدیر و حادثه کربلا بپردازیم، در ریشه‌یابی عوامل مؤثر در فراموشی غدیر و ماندگاری عاشورا، چه‌بسا بتوان بر تفاوت بهره‌برداری از رویکرد گفتمان‌سازی عمومی در آن دو تأکید داشت. چرا واقعه غدیر علی‌رغم اینکه حادثه بزرگی است، به‌راحتی پس از رحلت پیامبراسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به حاشیه رانده و به فراموشی سپرده می‌شود؟ چه عواملی موجب شد که پیام‌های صریح و روشن غدیر فراموش شود؟ چرا واقعه غدیر ظرف مدت کوتاهی دچار تحریف می‌شود و بر خلاف آن، واقعه عاشورا به سرنوشت غدیر دچار نمی‌شود؟ و...

پاسخ‌کلیدی این پرسش‌ها در کاربرست گفتمان‌سازی نهفته است؛ متأسفانه واقعه غدیر به گفتمان تبدیل نشد و با تزییق گفتمان‌های دیگر تلاش شد تاگفتمان غدیر در حاشیه قرار گیرد و فراموش شود؛ اما حادثه کربلا به گفتمان تبدیل شد و ماندگار شد و این در حالی بود که عاشورا در مقایسه با غدیر با محدودیت‌های بسیاری روبرو بود. گفتمان‌سازی در غدیرپژوهی، ملاحظات و الزامات خاص خود را دارد؛ می‌بایست اهداف کارکردی آن را معاصرسازی کرد. باید از طریق استناد به منابع معتبر اهل‌سنت دامنه استنادی و گستره پذیرش آن را توسعه داد، از شیوه‌ها و ابزار و امکانات مناسب و به‌روز بهره برد و از ظرفیت‌های رسانه‌ای و تکنولوژی‌های ارتباطی بهره‌برداری شایسته داشت و ...

● غدیرپژوهی با رویکرد آینده‌پژوهی

در دهه‌های اخیر، محققان و دانشمندان به‌منظور پیش‌بینی عقارتی و روش‌مند آینده، اقدام به پایه‌ریزی و گسترش روش‌های کمی و کیفی در بررسی و مطالعات در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی، فرهنگی و... کرده‌اند که امروزه با نام «آینده‌پژوهی» شناخته می‌شود. آینده‌پژوهی، جست‌وجوی نظام‌مند و کنکاش عالمانه درباره وضعیت آینده و دست‌یابی به الگوهایی است که بتوان بر اساس آن‌ها، آینده را پیش‌بینی کرد. بنابراین، آینده‌پژوهی دانشی است که ما را نسبت به رویدادها، فرصت‌ها و مخاطرات احتمالی آینده هشیار نگه می‌دارد و ابهام‌ها، تردیدها و دغدغه‌های فرساینده را تاحدی می‌کاهد و توانایی انتخاب‌های هوشمندانه را افزایش می‌دهد. (ملکی‌فر، ۱۳۸۵ش، ۷). امروزه آینده‌پژوهی از اهمیت و ضرورت ممتازی برخوردار گشته و علی‌رغم پیشینه‌اندک، جایگاه مهم و برجسته‌ای در میان مجموعه علوم پیدا کرده است.

باید اذعان داشت که آینده‌نگری در آموزه‌های اسلامی از جایگاه والایی برخوردار بوده و با گفتمان و روش‌های گوناگون همگان را به این امر دعوت نموده است. آینده‌نگری در آموزه‌های قرآنی و گزاره‌های حدیثی به‌وفور

مورد تأکید قرار گرفته است؛ چنان‌که حضرت علی علیه‌السلام می‌فرماید: «... مَن تَوَقَّطَ فِی الْأُمُورِ بَعَثَرَ نَظَرَ فِی الْعَوَاقِبِ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِلتَّوَابِیِ. التَّذَبُّرُ قَبْلَ الْعَمَلِ يُؤْمِنُکَ النَّدَمَ...» (ابن‌شعبه حرانی، ۱۴۰۴ق، ۹۰ و حلوانی، ۱۴۰۸ق، ۶۲). آن‌کس که بدون نگرستن در عاقبت کار و بدون آینده‌نگری دست به اقدام زند، خود را گرفتار پیشامدهای ناگوار سازد. آینده‌نگری و پیش‌بینی قبل از اقدام کردن، سبب ایمنی از لغزش‌هاست. از سخن امام حسن مجتبی علیه‌السلام پیرامون مراقبت بر فرصت‌ها برای بهره‌گیری مناسب از آنها، ضرورت دوراندیشی و آینده‌نگری نمایان است؛ آنجا که در پاسخ به پدر بزرگوارش که پرسید: دوران‌دیشی چیست؟ عرض کرد: اینکه منتظر رسیدن فرصت باشی و چون فرصت فرود آمد، شتاب کنی؛ «قَالَ فَمَا الْحِزْمُ؟ قَالَ: اُنْ تَنْتَظِرُ فُرْصَتَکَ وَ تَحَاجِلُ مَا أَمْسَکَکَ.» (ابن‌بابویه، ۱۴۰۳ق، ۵۱). اساس شکل‌گیری واقعه غدیر و فلسفه وجودی آن، مبتنی بر آینده‌نگری است؛ این واقعه یکی از آینده‌نگری‌های الهی است که زمینه یأس و ناامیدی دشمنان اسلام و ولایت را مهیا ساخت و باعث تقویت فرهنگ امید در جامعه مسلمانان شد. همین نکته اساسی می‌تواند ارتباط غدیرپژوهی و آینده‌پژوهی را نمایان ساخته و ضرورت کاربرست آینده‌پژوهی در غدیرپژوهی را آشکارتر کند. کاربرست آینده‌پژوهی در مطالعات غدیرشناسی، ظرفیت مناسبی برای غدیرپژوهان فراهم می‌سازد و این امکان را ایجاد می‌کند که بررسی بیشتری در باره ناگفته‌های غدیر انجام پذیرد و اهداف غدیر در راستای نیازهای امروز و آینده جامعه اسلامی واکاوی شود که با زنده کردن آموزه‌های غدیر و تبیین و معرفی صحیح آن به مخاطب امروزی، دوباره روح نهضت علمی و بازتولید معارف ناب غدیر در مسلمانان زنده خواهد شد.

آنچه که در غدیرپژوهی اهمیت و ضرورت دارد و رویکرد آینده‌پژوهی آن را تأمین می‌کند، ارائه ساختار جامع و نظام‌مند برای مطالعات پیرامون موضوع کلان غدیر است. هدف از کاربرست آینده‌پژوهی در موضوع غدیرپژوهی، دستیابی به نقطه مطلوب پژوهشی و ارتقا و تعمیق سطح پژوهش‌ها پیرامون موضوع غدیر است. ترسیم ساختار پژوهشی مبتنی بر اهداف، علاوه بر اینکه اولویت‌های پژوهشی را نمایان می‌سازد، زمینه‌های آسیب‌شناسی پژوهشی را نیز فراهم می‌کند. تصویرسازی واقع‌بینانه از آینده غدیرپژوهی و روش‌مند کردن پژوهش در آن به‌تناسب نیازهای آینده، امری بایسته و ضروری است. در فرآیند غدیرپژوهی با رویکرد آینده‌پژوهی، غدیرپژوهان با تکیه بر مبانی دینی آینده‌نگری و با استفاده از مطالعات بین‌رشته‌ای و با بهره‌گیری از روش‌ها و ابزار آینده‌پژوهی، زوایای جدیدی را کشف کرده و به ایده‌های بدیع و کارآمدتر دست پیدا کرده و پاسخگوی به‌روز نیازها خواهند بود و حتی چه‌بسا جلوتر از نیاز نیز حرکت کنند.

● جمع‌بندی

بهره‌برداری از روش‌های کارآمد در غدیرپژوهی، علاوه بر توسعه فهم مشترک نسبت به اهداف والای این واقعه سترگ، موجب افزایش توانمندی غدیرپژوهان در معاصرسازی ارزش‌ها و پیام‌های غدیر می‌شود. کاربرست روش‌های نو در غدیرپژوهی، از قواعد نظام‌مند پیروی می‌کند؛ به‌طوری‌که از قابلیت ارزیابی، بازخوردگیری و ... برخوردار می‌باشد.

و کاوش قرار می گیرد و از سقیفه به‌عنوان نقطه آغاز سکولاریزم یاد و عبرت‌های مهم آن نیز بیان می‌شود. گفتار هفتم نیز، مجالی برای بازشناسی عوامل مخالفت با حضرت علی علیه‌السلام است. در گفتارهای هشتم، نهم و دهم، رفتار و عملکرد سیاسی امام علی علیه‌السلام، شیوه حکومت آن‌حضرت و نیز نقش مردم در مشروعیت و مقبولیت حکومت اسلامی، بحث و بررسی می‌شود. گفتارهای یازدهم و دوازدهم، به تقابل غدیر و سقیفه و به علل همراهی نکردن مردم با امام علی علیه‌السلام بعد از رحلت پیامبرخاتم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌پردازد. گفتارهای شانزدهم و هفدهم نیز، مبحثی مشروح درباره امامت، ولایت و ولایت فقیه، ولایت فقیه در ایران، حق قانون‌گذاری برای وی و تهدیدهای پیش روی آن می‌باشد.

بایسته‌های غدیرپژوهی با تأکید بر کاربرست روش‌های نو

حسن بشارتی‌راد؛ دانش‌آموخته حوزه علمیه قم

کاربرست روش‌های جدید در غدیرپژوهی می‌تواند، فاصله بین نیازها و کاستی‌های موجود را به حداقل برساند. التزام به روش‌های نو در موضوع غدیرپژوهی، فرصت‌های مناسبی برای غدیرپژوهان فراهم می‌سازد که با بهره‌برداری از آنها و با محوریت نیازسنجی و اولویت‌شناسی، گامی اساسی در راستای تدوین الگوی کارآمد و مهندسی هوشمند غدیرپژوهی برداشته شود.

● پی‌نوشت‌ها

۱. در این زمینه می‌توان از پژوهشگرانی چون: باقری، ابن‌قتیبه، طبری، ابن‌زولاق، خطیب بغدادی، ابن‌عبدالبر، خلیل‌بن احمد فراهیدی، ابن‌عساکر، شهرستان، یاقوت حموی، ابن‌انیر، ابن‌ابی‌الحدید، ابن‌خلکان، ابن‌حجر عسقلانی، سیوطی، احمدبن محمدبن عقیده، یاقعی، دارقطنی بغدادی، ابن‌الشیخ، ابن‌کثیر، محمدبن علی کراجکی، سنجستانی، ابوطالب‌بن ابیزید انباری، هبة‌الله شیرازی، ابن‌البیج، عبیدالله‌بن عبدالله حسکانی، ابن‌خلدون، ابن‌صیغ، کلینی، شیخ کرد. (رک: ابن‌حجر، ۱۳۲۵ق، ۷/۳۲۷؛ ابن‌کثیر، ۱۳۹۸ق، ۵/۱۸۳؛ حسکانی، ۱۴۱۱ق، ۱/۱۹۰؛ قندوزی، ۱۴۱۶ق، ۱/۳۶؛ ذهبی، ۱۴۱۹ق، ۳۳/۳؛ امینی، ۱۴۱۶ق، ۱/۱۴۵؛ طباطبائی، ۱۳۷۴ش).

● منابع

۱. قرآن کریم
۲. ابن‌بابویه، محمدبن علی، (۱۴۰۳ق). معانی‌الآخبار، قم، انتشارات جامعه مدرسین، اول؛
۳. ابن‌شعبه حرانی، حسن‌بن علی، (۱۴۰۴ق). تحف‌العقول، قم، دوم؛
۴. امینی، عبدالحسین، (۱۴۱۶ق). الغدیر فی‌الکتاب والسنة والادب، قم، مرکز الغدیر للدراسات الاسلامیه، اول؛
۵. حلوانی، حسین‌بن محمد، (۱۴۰۸ق). نزهة‌الناظر و تنبیه‌الخاطر، قم، اول؛
۶. خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۳۸۵ش). بیانات در دیدار جمعی از مردم در روز عید غدیر، ۱۳۸۵/۰۹/۲۷؛
۷. خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۳۹۵ش). بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت عید غدیر، ۱۳۸۵/۰۶/۳۰؛
۸. ملکی‌فر، عقیل و همکاران (۱۳۸۵ش).، الفیای آینده‌پژوهی (علم) و هنر کشف آینده و شکل بخشیدن به دنیای مطلوب فردا)، تهران، انتشارات کرانه علم؛
۹. طبرسی، احمدبن علی، (۱۴۰۳ق). الإحتجاج علی أهل‌للجاج، تحقیق: محمدباقر خراسان، مشهد، نشر مصطفی، اول؛
۱۰. مطهری، مرتضی، (۱۳۸۹ش). مجموعه آثار، قم، صدرا چهارم؛
۱۱. مجلسی، محمدعلی، (۱۴۰۳ق). بحارالانوار، بیروت، دار احیاء‌التراث العربی، دوم؛
۱۲. مکام شیرازی، ناصر، (۱۳۷۱ش). تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، تهران، دهم؛
۱۳. ابن‌حجر عسقلانی، احمدبن علی، (۱۳۲۵ق). تهذیب‌التهذیب، بیروت دار‌صادر؛
۱۴. ابن‌کثیر دمشقی، اسماعیل‌بن عمر، (۱۳۹۸ق). البدایه والنهایه، بیروت، دار‌الفکر؛
۱۵. حسکانی، عبیدالله‌بن عبدالله، (۱۴۱۱ق). شواهد التنزیل لقواعدالتفضیل التابعة لوزارة‌الفاقة والإرشاد الإسلامی، مجمع إحياء‌الثقافة الإسلامیه، تهران، اول؛
۱۶. ذهبی، محمدبن أحمدبن عثمان، (۱۴۱۹ق). تذکرة‌الحفاظ، بیروت، دارالکتب العلمیه؛
۱۷. طباطبائی، سیدعبدالعزیز، (۱۳۷۴ش). الغدیر فی‌التراث الاسلامی، قم، نشر الیهادی، اول؛
۱۸. قندوزی، سلیمان‌بن ابراهیم، (۱۴۱۶ق). بتایبع‌الموده، قم، اسوه، اول.

